

Ks. prof. dr hab. dr h.c. multi Michał Heller – wybitny uczony, kosmolog, filozof i teolog. Laureat Nagrody Templetona (2008 r.), wykładowca wielu prestiżowych uniwersytetów amerykańskich i angielskich, fundator i dyrektor Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych.

Ks. prof. Michał Heller urodził się 12 marca 1936 r. w Tarnowie. W 1940 roku jego rodzina została wysiedlona przez władze sowieckie ze Lwowa, gdzie wtedy mieszkała, na Syberię. W 1946 roku Hellerowie wrócili do Tarnowa. Tam ks. prof. M. Heller ukończył szkołę podstawową i gimnazjum. W 1953 roku zdał maturę i wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. Święcenia kapłańskie przyjął w 1959 r. na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1965 roku uzyskał stopień magistra, w 1966 r. – doktora, a w 1969 r. – doktora habilitowanego. W 1972 roku objął stanowisko docenta w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, gdzie w 1985 r. uzyskał stopień profesora nadzwyczajnego, a w 1990 r. został profesorem zwyczajnym.

Jest autorem setek publikacji naukowych, uznanym popularyzatorem nauki, zwłaszcza fizyki i kosmologii. Stworzył model kosmologiczny wykorzystujący geometrię nieprzemienią do opisu zjawisk nielokalnych, które prawdopodobnie występowały w początkowych fazach ewolucji Wszechświata. Od lat pracuje nad połączeniem dwóch najważniejszych teorii fizycznych – ogólnej teorii względności i mechaniki kwantowej.

Za swoją działalność naukową i popularyzatorską ks. prof. M. Heller był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany. Został odznaczony Orderem Orła Białego, jest kawalerem Złotego Krzyża Zasługi i Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, laureatem Medalu św. Jerzego oraz Superwiktora Specjalnego. Nadano Mu tytuł Honorowego Obywatela Miasta Tarnowa i Ropczyc.

Ks. prof. M. Heller jest pierwszym Polakiem uhonorowanym Nagrodą Templetona, nazywaną „teologicznym Noblem” i przyznawaną za przyczynienie do porozumienia między religią a nauką. Całą nagrodę – 1,6 mln dolarów ks. prof. M. Heller przeznaczył na utworzenie Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych w Krakowie. Centrum zajmuje się badaniami interdyscyplinarnymi dotyczącymi relacji między nauką, filozofią i religią.

Spośród najważniejszych idei stworzonych i propagowanych przez ks. prof. M. Hellera należy wymienić program filozofii w nauce, czyli refleksji filozoficznej prowadzonej nie w całkowitym oderwaniu od nauki, ale w ścisłym kontekście teorii naukowych. Ks. prof. M. Heller walczy ze stereotypowymi wyobrażeniami na temat relacji nauki i religii. Propaguje ideę metodologicznego naturalizmu, zgodnie z którą nauka nie może się odwoływać do bytów nadprzyrodzonych, jeśli chce rzetelnie wyjaśniać zjawiska. Wielu naukowców (a zwłaszcza liczni teologowie) lubi łamać tę zasadę, próbując „dziury” w wiedzy „zapychać” interwencjami boskimi. Takie podejście, błędne z filozoficznego, naukowego i teologicznego punktu widzenia, jak przekonuje ks. prof. M. Heller, jest pejoratywnie określane koncepcją „Boga luk” czy „Boga zapchajdziury”. Zdaniem ks. prof. M. Hellera istnieją jednak trzy „dziury”, których nauka wypełnić nie potrafi. Są nimi: dziura ontologiczna – dlaczego istnieje raczej coś niż nic?; dziura epistemologiczna: dlaczego Wszechświat jest racjonalny i może być badany metodami matematycznymi?; dziura aksjologiczna – skąd się biorą uniwersalne wartości? W Jego koncepcji nie są to osobne zagadnienia – Wszechświat istnieje właśnie dlatego, że jest racjonalny i matematyczny (daje się badać), a nieracjonalny nie mógłby powstać.

Szczególną rolę w myśli ks. prof. M. Hellera odgrywa matematyka. W jego opinii obiekty matematyczne są elementami teorii fizycznych, w nich są formułowane prawa fizyki. Matematyka leży zatem u podstaw wszystkich zjawisk. Sama matematyka jest niezależna od człowieka, który się nią posługuje. Matematyk, który dowodzi nowych twierdzeń, nie wymyśla ich, ani nie konstruuje – raczej je odkrywa, jako prawa istniejące w obiektywnej rzeczywistości. Filozofowie nazywają taką koncepcję matematycznym platonizmem.

Żywym pomnikiem ks. prof. M. Hellera jest ufundowane przez Niego i kierowane od samego początku Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych, w którym z zaangażowaniem działają dziesiątki uczonych, głównie z krakowskiego środowiska. Warto jednak podkreślić, że współpracownicy i uczniowie ks. prof. M. Hellera są rozsiani po całym świecie. Centrum Kopernika kontynuuje misję, którą ks. prof. M. Heller pełnił całe życie: prowadzi badania, kształci studentów, organizuje konferencje naukowe, popularyzuje naukę przez spotkania z naukowcami, organizację dyskusji, publikowanie artykułów popularnonaukowych. A wszystko to, oczywiście, w duchu filozofii w nauce...